

Öğretmenlerin Aile Aidiyeti ile İlgili Düşüncelerinin İncelenmesi

Fazlı GÜNER¹

Engin CÖMERT²

Mehmet ÖZTORUN³

Öz

Öğretmenlerin aile aidiyeti ile ilgili düşüncelerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada nicel bir araştırma modeli olan tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evreni Malatya ilinde bulunan MEB'e bağlı okullarda görev yapmakta olan öğretmenlerdir. Araştırmanın örneklemi ise evren içerisinde araştırmaya gönüllü olarak katılan 270 öğretmendir. Araştırmada veri toplama aracı olarak aile aidiyeti ölçeği kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizlerinin yapılmasında SPSS 24.0 istatistiksel veri analiz programı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda yaş, cinsiyet değişkenlerinin aile aidiyeti duygusu üzerinde etkili olduğu, yaşın ilerlememesi ile aile aidiyeti, düşüncesinin yoğunlaştığı, depresyon gibi bir felaket halinde aile bireylerinin bir arada olma ve yakınlarını kaybetme korkusu ile birbirlerine olan bağlarının ve buna bağlı olarak aile aidiyet hissini de yoğunlaştığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Aile, Aidiyet, Aile Aidiyeti

Examining Teachers' Thoughts on Family Belonging

Abstract

The survey model, which is a quantitative research model, was used in this study, which was conducted to examine the thoughts of teachers about family belonging. The universe of the research is the teachers working in the schools affiliated to the Ministry of National Education in the province of Malatya. The sample of the research is 270 teachers who voluntarily participated in the research in the universe. The family belonging scale was used as a data collection tool in the study. SPSS 24.0 statistical data analysis program was used to analyze the

¹ 15 Temmuz Şehitleri Anadolu İmam Hatip Lisesi, Battalgazi/Malatya, rehber7@hotmail.com.

² Şehit Seracettin Kılınç İmam Hatip Ortaokulu, Yeşilyurt/Malatya, engin441977@hotmail.com.

³ Polis Amca İmam Hatip Ortaokulu, Yeşilyurt/Malatya, mehmetoztorun02_@hotmail.com

research data. As a result of the research, it has been determined that the age and gender variables have an effect on the sense of family belonging, and the thoughts of family belonging intensify with the lack of age, and in the event of a disaster such as an earthquake, the ties of family members to each other and the feeling of family belonging intensify due to the fear of being together and losing their relatives.

Keywords: Teacher, Family, Belonging, Family Belonging

Giriş

İnsanlar yaşadıkları toplum ve çevre ile etkileşim içinde olmak isterler ve başkaları tarafından kabul edilme ve ilişki kurma eğilimindedirler. Öyle ki insan kendini yalnız hissetmekten kaçınır ve kendini bir şeyin parçası olarak görme ihtiyacı duyar (Jones ve Carver, 1991). Levett-Jones ve diğerleri (2007) ait olma duygusunu, bireyleri yaşadıkları çevrenin bir parçası olmaya motive eden duygu olarak yorumlamaktadır. Zamanla, sosyal olarak mesafeli, kendini izole eden bir insandaki aidiyet duygusu kaybolabilirler. Aidiyet, bireylerin kendilerini topluluklarında bir yere sahip olarak görmeleri, bu topluluk içinde tanınmaları ve önemli olduklarını fark etmeleridir. Bu durum bireyin kendini içinde güvende hissettiği bir grubun parçası olarak görmesi şeklinde de yorumlanabilir (Avşar, 2019). Duru (2015) da benzer bir ifadeyle aidiyeti, bireyin kendisini bir sistemin parçası olarak değerlendirmesi ve bu sistemde bir anlamı olduğunu hissetmesi olarak tanımlamaktadır.

Maslow (1987), bir ihtiyaçlar hiyerarşisi ortaya koymuş ve birbiriyle ilişkili bu ihtiyaçların insanı bir bütün olarak oluşturduğunu açıklamıştır. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi, farklı ihtiyaç düzeylerinden oluşur. Fizyolojik ihtiyaçlar minimumdandır. Acil ihtiyaçlar en alt seviyede bulunur. Üstlerin ihtiyaçlarının karşılanması için öncelikle astların ihtiyaçlarının karşılanması gerekir. En üst seviye kendini gerçekleştirme seviyesidir. Üçüncü adım ait olma ve sevgi ihtiyacıdır. Hayatta kalma ve güvenlik ihtiyaçlarını tatmin ettikten sonra, bireyler bir ailenin veya grubun parçası olmak isterler ve kendilerini o gruba ait hissederler. Maslow ait olmayı, başkaları tarafından tanınmak, önemli biri olarak kabul edilmek ve bu anlamda başka birinin varlığını kabul etmek olarak tanımlamıştır. Bireyin en önemli ihtiyaçlarının başında ait olma ihtiyacını koyar.

Toplumun en temel yapı taşının aile olduğu konusunda kültürler arasında kabul gören bir anlayış olduğu bilinmesine rağmen, aile tanımı çoğu kez bu anlayış çerçevesinde formüle edilmektedir. Şimşek (2017) bu tanıma anne, baba ve çocuk arasındaki kan bağlarını ve etkileşimlerini de ekler. Gladding (2015) aile aidiyeti tanımında aile üyeleri arasındaki etkileşim ve iletişimin psikolojik, ekonomik, biyolojik ve tarihsel olduğuna dikkat çekmiştir. Tüm bu unsurlar dikkate alındığında aile, bireylerin doğumdan itibaren bünyesine dahil edildiği ve temel ihtiyaçlarının karşılandığı bir toplumsal yapı, toplumsal bir kurumdur. Aile, toplumsal yaşamın temelidir. Toplumun sağlığının ve gücünün aileden kaynaklanabileceği söylenebilir. Ailelerin, bireylerin olumlu sosyal davranışları öğrenmeleri, sağlıklı ilişkiler kurmaları ve sürdürmeleri üzerinde güçlü bir etkisi vardır (Gençoğlu vd., 2014). Toplum ile sağlıklı ilişkiler kurulması gereken mesleklerden biri de öğretmenlik mesleğidir. Öğretmenler gelecek nesillerin eğitimi ve donanımlı olarak geleceğe hazırlanmalarına en etkili unsurlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Aile kavramı toplumun önemli değerlerinden biridir ve aileye verilen önem,

toplumu bir arada tutucu bir özellik arz ederken, öğretmenlerin aile kavramına bakışları ve aile aidiyeti hisleri onların öğrencilerine yaklaşımlarını etkileyecek önemli bir faktör olmaktadır. Bu açıdan bakılarak araştırmada öğretmenlerin aile aidiyeti ile ilgili düşüncelerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Aile

Aile, bir aile oluşturmak ve genellikle eşler, ebeveynler, çocuklar ve kardeşler olmak üzere kendi sosyal statülerinde birbirleriyle etkileşim kurmak için evlilik, kan veya evlat edinme bağlarıyla birleşmiş en küçük toplum birimidir. Aile, literatürde, çocukların yetiştirilmesini denetleyen işbirlikçi gruplarda bireyleri birleştiren, tüm toplumlarda var olan önemli bir sosyal kurum olarak uzun süredir tanınmaktadır. Ailelerin çoğu akrabalık, kan, evlilik veya aileye bireyleri getiren evlat edinmeye dayalı bir sosyal bağ üzerine kuruludur. Tüm toplumlar aileyi içermesine rağmen, sadece akrabalık toplumları tarihsel olarak farklılık göstermiştir. Ailenin kavramsal olarak bir kültürden diğerine geçiş yaptığı da söylenebilir.

Yirminci yüzyılda toplumun çoğu üyesi, aile birimini kan, evlilik veya evlat edinme yoluyla birbirine bağlı, genellikle birlikte yaşayan iki veya daha fazla kişiden oluşan sosyal bir grup olarak görüyordu. Başlangıçta, bireyler ebeveynleri ve kardeşleri olan bir ailede (sosyalleşme merkezli bir aile) doğarlar ve yetişkinler olarak insanlar kendi çocuklarına sahip olur veya evlat edinir (çoğalan aile). Dünyanın her yerinde evlenme yoluyla bir aile oluşturmak, insanların yasal olarak tanınan ilişkiler, ekonomik işbirliği ve düzenlenmiş cinsel davranış ve üreme dahil olmak üzere dayanışma beklediği bir kurumdur. Bu tanım, evliliğin kendisinin üreme için uygun bağlam olduğuna dair kültürel bir inancı doğrular. Evlilik Latince'de "anne", kimlik" anlamına gelir. Bununla birlikte, doğurganlık ve evlilik arasındaki bu bağlantı, bekar kadınlardan doğan çocukların oranı arttıkça zayıflamıştır (Macionis ve Plummer, 2002).

Weston'a (1991) göre araştırmacılar toplumsal yapıda yaşanan değişiklikleri gözlemleyip günümüz 'aile' kavramını değerlendirmekte ve mevcut yapıyı oldukça karmaşık bulmaktadırlar. Pek çok kişi artık sadece evli çiftler ve çocukları 'aile' olarak tanımlanmaya itiraz etmektedir. Çünkü bu herkesin tek bir standardı benimsemesi gerektiği anlamına gelmektedir. Gittikçe daha fazla insan, geleneksel olmayan aile bağları oluşturdukça, birçoğu artık akrabalık aileleri veya tercih ettikleri aileler, yasal veya kan bağı olan veya olmayan insanlar, birbirlerine ait olduklarını hissedenler kendilerini bir aile olarak tanımlamaktadır. O halde, bir aileyi oluşturan veya oluşturmayan şey ahlaki ve politik aynı zamanda hukuki ailelerde gündeme getirilen çağdaş 'aile değerleri' tartışmasının merkezinde yatan bir konudur.

Sosyolog Carrington (1999), aileyi farklı bir şekilde ifade etmekte ve onu işbölümü kavramı üzerinden açıklamaktadır. Ona göre aile birbirini seven ve koruyan insanlardan oluşur. Aileye akrabalık veya kurum fikriyle yaklaşmak yerine (ki bu çok durağan bir yapıyı ima eder) onu bir dizi faaliyet olarak görmektedir. Ailenin çeşitli çalışma biçimleri aracılığıyla nasıl olduğuna baktığı için kitabındaki bölümler bunu yansıtmaktadır. Beslenme işi (yemek yapan, alışveriş yapan, plan yapan) ev işleri (temizlik, bulaşık yıkama, bitki ve evcil hayvanların bakımı, evi tamir etme); akrabalık işi (çocuk bakımı, ebeveyn ziyareti vb.); tüketim işi (tv izleme dahil), tatilleri organize etmek, kıyafet ve ev eşyası satın almak), bakım işi de

diyebileceğimiz işler (eşlere, çocuklara ve diğerlerine bakmak). Tüm bunlar, hane halkı içinde bir tür devam eden işbölümünü ima etmektedir (Carrington, 1999).

Aidiyet

Aidiyet duygusu denilince akla ilk gelen güven duygusudur. Aidiyet, bir kişinin diğer insanlarla kurduğu güvenli bağlantıdır. Aidiyet duygusu bireylerin temel ihtiyaçlarından biridir. Aidiyet duygusu temel bir insan ihtiyacı olarak görüldüğünde kişisel yaşamda önemli bir yere sahiptir. İhtiyaçların taksonomisi üzerine yapılan araştırmalara bakıldığında, bu çalışmaların aidiyeti bir ihtiyaç olarak ele aldığı ve bu ihtiyacı gidermenin insan hayatındaki önemine odaklandığı görülmektedir. Aidiyet, kişinin bir sistem veya ortama katılımı (Choenarom vd. 2005) ve o ortamın anlamlı, değerli ve önemli bir parçası olduğunu hissetmesidir (Duru, 2015). Başka bir tanıma göre aidiyet, kişinin güvendiği bir gruba duygusal olarak bağlanmasını ifade etmektedir. Aidiyet, bir insan ihtiyacı olarak tanımlanmaktadır (Maslow, 2001). Aidiyet sadece bir duyguyu değil, diğer kişiye zaman, dikkat, çaba ve değer veren bir “eylemler veya davranışlar dizisi”ni ifade eder. Aidiyet duygusu, ruh ve beden sağlığında önemli bir faktör olarak görülmektedir. Aidiyet duygusu insanı güvende hissettirir (Duru, 2007).

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine göre, fiziksel ihtiyaçlar ve güvenlik ihtiyaçlarını sevgi, ait olma ve kimlik ihtiyaçları takip eder. Sosyal bir varlık olarak insanlar, aile, arkadaşlar ve çevrelerindeki çeşitli grup ve toplumlarla bağlantılar kurarak ait olma ihtiyacını karşılama eğilimindedir (Maslow 2001). Aile, bireyin biyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarının yanı sıra sevgi ve aidiyet ihtiyaçlarını da karşılayan bir kurumdur. İnsanlarda aidiyet duygusu aile ortamında gelişmeye başlar ve sosyalleşme süreci boyunca devam eder. Aidiyet duygusu sosyalleşme sürecinin önemli bir parçasıdır. İnsanlar arasındaki fiziksel, zihinsel ve sosyal paylaşım arttıkça aidiyet duygusu da artmaktadır. Değer verilmek ve kabul edilmek, güvende hissetmek, sevilme ve değer verildiğini hissetmek, anlaşıldığını hissetmek, duygularını paylaşmak, kendini ifade etme fırsatına sahip olmak, aidiyet duygusunu arttırmaktadır (Özer 2015).

Aile Aidiyeti

Birey dünyaya geldikten sonra ilk iletişim kurduğu sosyal gurup ailedir. Aile, bireyin hayatında önemli bir rol oynamaktadır. Ailenin tanımı çok kapsamlı ve farklıdır, varlığımızın her yönünü etkilemektedir. Anlamlar ve duygular kişiden kişiye hatta çağdan çağa değişmektedir. Bireysel hayatın temel taşı olan aile, toplumun da temel taşı olma özelliğine sahiptir. Toplumlar kültür, ekonomi, örf, adet, geçmiş birikim vb. açılardan farklılık gösterebilir de aynı yeri paylaşmaları, ortak ekonomik harcamalara sahip olmaları, bireysel farklılıkları vb. birçok ortak noktaları da vardır (Güler ve Ulutak, 1992). Aile kavramı insanlık tarihi boyunca varlığını sürdürmüş ancak farklı kültürlerin etkisi altında farklı şekillerde tanımlanmıştır. Türk Dil Kurumu'na (2023) göre "karı, koca, çocuklar ve kardeşler arasında evlilik ve akrabalığa dayalı münasebetlerin oluşturduğu toplumdaki en küçük birliktir." Aile kavramının farklı kültürlerin etkisi altında birçok farklı tanımı bulunmaktadır. Dinamik yapısı nedeniyle sürekli bir değişim ve dönüşüm döngüsü içinde olması aile kavramının evrensel bir tanımını yapmayı güçleştirmektedir.

Marshall (1999), aile yapısının değişim ve dönüşüm sürecine uyum sağlayabildiğine dikkat çekmiştir. Aile, toplumu belirleyen ve düzenleyen ilk kurumdur ve toplumun temel taşıdır. Toplumsal yapıdaki arzu edilen değişimler evde başlamaktadır. Toplumsal yapının temeli ailedir. Ailede başlayan değişimler toplumsal yapıda da değişimleri beraberinde getirebilmektedir. Kişi ilk deneyimini ailesiyle yaşamaktadır. Ailelerin çocuklar için rol model olması, çocuğun düşünce ve davranışlarını etkili bir şekilde şekillendirebilir. İletişim kalıpları, sorun çözme yolları, öncelikle aile üyeleriyle kurulan ilişkilerle oluşmaktadır. Sosyal hayat aile ile öğrenildiği için ailenin daha birçok işlevi vardır. Aile, eğitimin başladığı toplumsal bir kurum olarak yakın ilişkiler kurma, başkalarıyla ilişki geliştirme, ekonomik bilgiye hakim olma gibi toplumsal devamlılığı sağlama işlevlerine sahiptir (Kır, 2011).

Aileler, bireyin hayatını şimdi olduğu gibi gelecekte de etkileyebilir. Ailenin çocuğun karakteri, davranışları ve ruh hali üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Aile, fiziksel ihtiyaçların yanı sıra duygusal ihtiyaçları da karşılayan bir kurumdur. Burası insanların sevgi, ait olma, bağlılık ve iyi hissetme gibi duyguların önemli kısımlarını deneyimledikleri yerdir (Yavuzer, 2012).

Zaman, toplum ve aile yapılarındaki değişimlere rağmen, ailelerin işlevleri toplumu büyük ölçüde etkiledikleri için önemini korumaktadır. Sağlıklı aileler sağlıklı toplumlar oluşturmaktadır. Sorunların abartılmadan çözüldüğü, etkili iletişimin kullanıldığı, kuralların yaşanan durumlara göre uyarlandığı, katı ve keskin değil esnek olduğu sağlıklı bir aile ortamında, bir yapı içinde yaşayabilen bireydir. Aile bir arada, kendini güvende hissediyor ve yaratıcılık engelsiz bir halde olmaktadır (Nazlı, 2021).

Başka bir deyişle, sağlıklı bir aile tam anlamıyla işleyen bir ailedir. Aralarındaki ilişki, birbirinin gelişimini destekleyen, mevcut sorunları sağlıklı bir şekilde çözen, birbirini anlayan ve anlatan bir ilişkidir. Bu tür yaşamları olan bireyler, aileleriyle oluşturdukları toplumla da bu sağlıklı baği geliştirmektedirler (Allender ve Spradley 2005). Aileler, kültürel yapıların ve toplumsal değerlerin nesilden nesile aktarımını sağlar. Geçmişten günümüze insanların duygusal ihtiyaçları ve fiziksel ihtiyaçları, insanların yaşamlarında önemli bir rol oynamıştır. Bireylerin aile üyeleri tarafından karşılanmasını bekledikleri ihtiyaçları vardır. Herkes sevmeye, sevilmeye, bağli hissetmeye, güvende olmaya, sağlıklı ve yakın ilişkiler kurmaya ihtiyaç duyar (Mavili-Aktaş, 2000).

Aidiet duygusu, bireylerin temel duygusal ihtiyaçlarından biri olarak sayılabilir. Aidiet kavramının Türk Dil Kurumu (2023) tarafından tanımlanan farklı tanımları vardır; Bunlar; ilişki, ilgi, iki şey arasındaki herhangi bir bağlılık olarak sıralanmaktadır. Aidiet, bireyin çevresinde saygı, sevgi, değer ve güven unsurlarının karşılıklı varlığından duyulan tatmindir. Bireyler, hayatın her aşamasında aidiet duygusunu ve beraberinde gelen olumlu duyguları yaşamaya ihtiyaç duyarlar. Aidiet evrensel bir ihtiyaç olduğu için bireyin ruh sağlığını büyük ölçüde etkilemektedir (Yusufoglu ve Cerev, 2019).

Aidiet duygusu, bireylerin kendilerini içinde buldukları koşullara göre değişiklik göstermektedir. Bireyin aidiet duygusu aile, meslek, aile, okul, şehir, ülke gibi birçok farklı kuruma göre değişebilmektedir. Tural (2022) yaptığı bir çalışmada aidiet ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki, ancak reddedilme ile zayıf bir ilişki bulmuştur. Bireyin kendini iyi

hissettiği ve kabul gördüğü bir ortamda aidiyet duygusu görülebilir. Kişisel gelişim ve memnuniyet üzerinde de etkisi vardır. Hissettiğimiz aidiyet duygusu evde başlayan duygusal bir ihtiyaçtır. Ailede başlayan ve öğrenilen davranış, tutum ve düşünceler geleceği de etkiler ve hayatı şekillendirir. Bunlardan biri de bireyin geleceğini etkileyen anne-baba, çevre ve yakın ilişkilerle kurduğu ilişkiye bağlı olan aidiyet duygusudur. Aile üyelerinin bir bireye karşı gösterdikleri hoşgörü, saygı, şefkat gibi olumlu duygular, bireyle kurdukları bağları olumlu yönde etkileyebilmektedir (Hagerty vd., 2002).

Olumlu bağlılığın aidiyet üzerinde de olumlu bir etkisi vardır. Bu durum aidiyetle gelen olumlu duygulara katkı sağlamaktadır. Sosyal ve psikolojik problemler aidiyet eksikliği ile ilişkilidir. Aile, kişisel ve sosyal sorunların çözümünde önemli bir rol oynamaktadır. Aile içinde inşa edilen iletişim, bağlılık, hoşgörü, saygı ve takdir unsurları, insanların karşılıklılık ilkesini göz önünde bulundurarak yaşayarak karşılıklı tatmin yaşamalarını sağlar. Aidiyet araştırmaları ait olunan yere göre değişiklik göstermektedir. Aile aidiyeti konusunda Türkiye'de yapılan araştırmaları incelendiğinde bu konunun önemine ilişkin çok az araştırma yapıldığını görülmektedir. Aile aidiyeti ile ilgili araştırmaların artması, mevcut sosyal ilişkileri ve psikolojik işleyişi etkileyerek geleceği şekillendirebilecektir. Bu durum karşılaşılan sorunların tespit edilmesine ve çözüm önerileri açısından önemli olmaktadır. Belirsizlik kaygı yaratırken, kaygının olduğu yerde bireyler aidiyet duygusu hissetmeyebilirler. Bu onun sosyal çevresi için sorunlara neden olabilmektedir. Aidiyet, bireyin çevresi hakkında iyi hissetmesini, orada olmaktan mutlu olmasını ve kendisini o yerin bir parçası olarak görmesini sağlamaktadır. Aile aidiyeti intihar davranışına karşı koruyucu bir etki olarak da kendini gösterebilmektedir (Hagerty vd., 2002).

Aidiyet Oluşumunu Engelleyen Sebepler

1. Değersizlik Hissi

Aidiyeti engelleyen en önemli faktör değersizlik duygusudur. Bir çocuk veya herhangi bir birey için en istenmeyen davranışlardan biri, onu görmezden gelmek ve kendini önemsiz hissettirmektir. Bu iki faktör davranış bozukluklarına, kişilik kaybına ve aidiyet kaybına neden olur. Değersizlik ya da değer kaybı hissinin nedeni çocukla kurulan iletişimde yatmaktadır. Değer ve değersizlik bir kişiden diğerine sözlü ve sözsüz iletişim yoluyla aktarılmaktadır. Ebeveynleri onlara sevgi, değer ve saygı göstermezlerse çocuklar genellikle kendilerini değersiz hissetmektedirler. Değer duygusundaki en önemli faktör doğallıktır. Doğallık durumu bozulduğunda, değer duygusu da bozulur. Çocukların insan olmanın ürettiği değeri görememeleri, kendilerini değersiz hissetmelerine yol açar. Anne babaların çocukları ile kaliteli zaman geçirmeleri onlara sevildiklerini hissettirecektir. Ancak ebeveynlerin birlikte geçirdikleri süre boyunca doğrudan ilgi göstermemeleri ve farklı yönleri odaklanmaları çocuğun duygularının önemsenmemesine ve çocuğa değersizlik duygusu vermesine neden olabilir. Bu nedenle, yalnızca ebeveynlerin fiziksel varlığı çocuğun yeterli duyguyu kabul etmesine engeldir (Düner, 2022).

2. Koşullandırma

İlgi ve şartlandırma, aidiyet duygusunun oluşmasını engelleyen iki önemli faktördür. Bir kişi manipüle edildiğini ve şartlandırıldığını fark ederse, gerçek davranışın algılanan değeri

azalır. Bir kişi, başka bir kişiyle ilgili başka bir şeye bağlı davranışlar sergiliyorsa, o kişi kendini değersiz hissedebilir. Ödül vermek aynı zamanda koşullandırma ve çağrışımla ilgilidir. Her türlü başarı duygu uyandırmaktadır. Bu duygu kişiye bir sonraki davranışı gerçekteştirmesi için motive edebilir. Dolayısıyla bir erkeğin neler yapabileceğini görmek, kendine güven ve yetersizlik duygusuna karşı bir direnç yaratmaktadır (Düner, 2022).

3. Suçluluk

Suçluluk duygusu hakim olan insanlar, bir aidiiyet duygusu oluşturma yeteneklerini bozarlar ve kendilerini güvende hissetmekte ve başkalarına güvenmekte güçlü çekmektedirler. Birinin yanında suçluluk duygusu, o kişiyle tatmin edici bir bağ kuramama ve sürekli bir kendini koruma ihtiyacı doğurabilmektedir. Sürekli hata yapan çocuğun kimliği suçluluk duygusuna dayanmaktadır. Bu durum kişilerin güçlü bir aidiiyet duygusu geliştirmelerini engelleyebilmektedir. Suçluluk duygusu, kişinin kendisini sürekli savunduğunu ve koruduğunu hissettirmektedir. Çocuklukta geliştirilen duygular yetişkinliğe taşınmaktadır. Birey, çevresindeki olumsuz durumları kendisiyle eşleştirerek suçlamaya devam eder. Bir çocuğun suçluluk duygusu altı yaşından önce en güçlü halindedir. Altı yaşında suçluluk duygusu ve çocukluktan yetişkinliğe geçiş, anne ve baba egemenliğine göre şekillenmektedir. Ergenlik çağından itibaren çocuk yavaş yavaş kendini koruma altına almaktadır. Sonuç olarak, çocukta nefret ve küskünlük duyguları oluşmaya başlarken, nefret ve düşmanlık aidiiyetin önündeki en büyük engel olmaktadır (Düner, 2022).

4. Güvensizlik

Güvenlik, kişilik gelişimindeki en önemli faktörlerden biridir. Güvenlik, güven duygusunun sonucudur. Bir çocuğun kişiliğinin ve duygularının gelişmesi için çocuğun kendini güvende hissetmesi gerekir. Aksi takdirde, duygusal gelişim dönemleri kesintiye uğramaktadır. Aidiiyet için insanlara güvenlik duygusu vermek yeterli değildir. Aidiiyet, şifreli diyaloglar, muğlak cümleler, özneleri, nesneleri, isimleri göründüğünden çok, olduğundan farklı bir şekilde tanımlamaya çalışmak ve göndermeler söz konusu olduğunda bile çocuğun kendini güvensiz hissetmesine neden olabilir. Güvensizlik; yetersizlik, değersizlik, suçluluk gibi olumsuz duyguların sonucudur. Aynı zamanda kişiye özgü olmaktan çok genel bir duygu durumunu ifade eder. Güvenlik ise insanların davranışları, tutumları ve ilişki kalıplarıyla ortaya çıkma eğilimindedir. Güven, mutluluk ve huzur getirmektedir. Birey kendini güvende hissetmiyorsa, duygularını tam olarak ifade edemeyecektir. Duygusal dünyadaki deneyimlerin başkalarına iletilmesindeki zorluk, aidiiyet ilişkilerinde de zorluklarla karşılaşıldığını düşündürür (Düner, 2022).

5. Ulaşamamak

Kişinin kendini ifade edebilmesi karşısındaki kişiye el uzatıyor demektir. Aidiiyet duygusu ancak ulaşılabilenlerle kurulabilmektedir. Bu durumda anne babanın beden yapısı, zihin, sosyal yaşam ve duygular açısından yakınlıklarını sürdürmeleri önemlidir. Sağlıklı ebeveyn-çocuk ilişkileri yetişkinlere mahsustur. Çoğu ebeveyn duygularını (üzüntü, mutluluk) çocuklarından gizlemektedir. Ancak çocuk, anne babasının hissettiklerini hissedebildiğinde ve hissettiklerine benzer bir karşılık aldığında aidiiyet kazanmış demektir (Düner, 2022).

6. Ön Yargı

Önyargı genellikle olumsuz bir kavram olarak görülmektedir. Ancak yargılama sonrası süreçle ilgili ön bilgi sağladığı için herkeste mevcut olmalıdır. Çocuklar, ailenin veya yaşamın her aşamasında yavaş yavaş bilgi biriktirir. Bu nedenle çocuğun aileye güvenle tutunabilmesi ve aidiyet duygusu oluşturabilmesi için zihninde olumsuz düşünceler birikmesine izin verilmemesi önemlidir. Bir çocuğu hayatının ilk altı yılında duygusal olarak yaralı bir durumda büyütmek, onun ailesi hakkında olumsuz düşünmesine neden olabilir. Çocukların güçlü bir aidiyet duygusu oluşturmak için olumlu deneyimlere ihtiyaçları vardır. Bir çocuğun "duygusal hafızasında" ne kadar az olumsuzluk varsa, aidiyet duygusunu hissetmesi o kadar kolay olmaktadır. Günümüzde gençlerin ve çocukların karşı karşıya kaldıkları önemli sorunlardan biri de gerçeği yansıtmayan ilişkilere kapılmaları ve aileleri hakkında olumsuz düşüncelere sahip olmalarıdır. Bu durum aidiyet duygusunun oluşmasını zorlaştırmaktadır (Güneş, 2020).

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Öğretmenlerin aile aidiyeti ile ilgili düşüncelerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada nicel bir araştırma modeli olan tarama modeli kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Malatya ilinde bulunan MEB'e bağlı okullarda görev yapmakta olan öğretmenlerdir. Araştırmanın örneklemini ise (Tablo 1) evren içerisinde araştırmaya gönüllü olarak katılan 270 öğretmendir.

Tablo 1. Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri

		F	%
Yaş	25 ve altı	98	36,30
	26-35	82	30,37
	36-45	60	22,22
	46 ve üzeri	30	11,11
Cinsiyet	Kadın	145	53,70
	Erkek	125	46,30
Medeni Durum	Evli	195	72,22
	Bekar	75	27,78
Çocuk var mı?	Var	183	67,78
	Yok	87	32,22
Depremden etkilenme	Hafif	25	9,26
	Orta	160	59,26
	Yüksek	108	40,00
	Toplam	270	100

Tabloya bakıldığında araştırmaya katılan öğretmenlerden %36'sının 25 ve altı yaşlarında, %30'unun 26-35 yaşları arasında olduğu, %53,7'sinin kadın olduğu, %72,22'sinin

evli olduğu, %67,78'inin çocuğunun olduğu görülmektedir. Öğretmenlerden %59,26'sı orta, %40'ı ise 6 Şubatta yaşanan deprem felaketinden yüksek düzeyde etkilendiğini belirtmişlerdir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak aile aidiyeti ölçeği kullanılmıştır. Aile Aidiyeti Ölçeği: 17 sorudan oluşan ölçek Mavili ve ark. (2014) oluşturulmuştur. 5'li likert tipinde olan ölçek, kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti olarak iki alt boyuttan oluşmaktadır. Aile aidiyeti alt boyutu bireyin ailesinin kişiye aktardığı duyguyu, kendilik aidiyeti alt boyutu ise bireyin ailesine karşı beslemiş olduğu duyguyu ifade etmektedir. e olan duygusunu, Kendilik aidiyeti alt boyutu 2'si olumsuz olmak üzere 12 maddeden oluşmaktadır. Aile aidiyeti alt boyutu ise yine 2'si olumsuz olmak üzere 5 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte olumsuz olan 5, 7, 9 ve 12. maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha değeri .82'ken (Mavili vd. 2014). bizim çalışmamızda .92 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizlerinin yapılmasında SPSS 24.0 istatistiksel veri analiz programı kullanılmıştır. Araştırma verilerinin normallik durumunu belirlemek amacıyla yapılan çarpıklık-basıklık analizinde verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenerek analizlerde t Testi ve Anova testi uygulanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırmadan elde edilen verilerin analizleri ve bu analizlerin yorumları bulunmaktadır.

Tablo 2. Öğretmenlerin yaşlarına Göre Aile Aidiyeti Düzeyleri

		N	\bar{x}	sd	F	p
Kendilik Aidiyeti	25 ve altı	98	3,225	0,385	1,321	0,007
	26-35	82	3,425	0,637		
	36-45	60	4,320	0,732		
	46 ve üzeri	30	4,228	1,541		
Aile Aidiyeti	25 ve altı	98	4,001	0,333	0,399	0,011
	26-35	82	3,912	0,741		
	36-45	60	3,825	0,623		
	46 ve üzeri	30	3,421	0,419		
Aile Aidiyeti Genel	25 ve altı	98	3,992	0,321	1,654	0,002
	26-35	82	4,001	0,654		
	36-45	60	4,200	0,123		
	46 ve üzeri	30	4,323	0,789		

Tabloda yer alan bilgilere bakıldığında araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşları ile aile aidiyet alt boyutları ve ölçek toplamı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$). Kendilik aidiyet düzeyi en yüksek olanlar 36-45 yaşları arasında olanlarken, aile aidiyeti düzeyi en yüksek olanlar 25 ve altı yaşlarında olanlar, ölçek toplam puanı en yüksek olanlar ise 36-45 yaşları arasında olan öğretmenlerdir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Aile Aidiyeti Düzeyleri

		N	\bar{x}	sd	t	p
Kendilik Aidiyeti	Kadın	145	3,721	0,725	0,632	0,010
	Erkek	125	3,442	0,623		
Aile Aidiyeti	Kadın	145	3,852	0,428	0,299	0,000
	Erkek	125	3,621	0,732		
Aile Aidiyeti Genel	Kadın	145	3,425	0,630	0,426	0,021
	Erkek	125	3,633	0,521		

Tabloda yer alan bilgilere bakıldığında araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetleri ile aile aidiyet ölçeği alt boyutları ile ölçek toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$). Kadın öğretmenlerin kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti alt boyut puanları erkek öğretmenlere göre daha yüksekken, erkek öğretmenlerinin ölçek toplam puanı daha yüksektir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Medeni Durumlarına Göre Aile Aidiyeti Düzeyleri

		N	\bar{x}	sd	t	p
Kendilik Aidiyeti	Evli	195	3,225	0,325	1,201	0,057
	Bekar	75	3,412	0,421		
Aile Aidiyeti	Evli	195	3,632	0,924	1,336	0,100
	Bekar	75	3,426	0,712		
Aile Aidiyeti Genel	Evli	195	3,821	0,800	1,402	0,069
	Bekar	75	3,719	0,625		

Tabloya göre öğretmenlerin medeni durumları ile aile aidiyet düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > 0,05$). Bekar öğretmenlerin kendilik aidiyeti puan ortalamaları evli öğretmenlere göre daha yüksekken, evli öğretmenlerin aile aidiyeti ve ölçek toplam puanları bekar öğretmenlere göre daha yüksektir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Çocuğu Olma Durumuna Göre Aile Aidiyeti Düzeyleri

		N	\bar{x}	sd	t	p
Kendilik Aidiyeti	Var	183	3,627	0,702	0,126	0,220
	Yok	87	3,421	0,309		
Aile Aidiyeti	Var	183	3,662	0,622	0,852	0,062
	Yok	87	3,429	0,842		
Aile Aidiyeti Genel	Var	183	3,526	0,475	1,001	0,082
	Yok	87	3,486	0,521		

Tabloya göre araştırmaya katılan öğretmenlerin çocuğu olma durumları ile aile aidiyet düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > 0,05$). Çocuğu olan öğretmenlerin aile aidiyet ölçeği alt boyutları ve ölçek toplam puan ortalamaları çocuğu olmayan öğretmenlere göre daha yüksektir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Depremden Etkilenme durumlarına Göre Aile Aidiyeti Düzeyleri

		N	\bar{x}	sd	F	p
Kendilik Aidiyeti	Hafif	25	3,226	0,321	1,196	0,000
	Orta	160	3,237	0,426		
	Yüksek	108	3,425	0,795		
Aile Aidiyeti	Hafif	25	3,425	0,852	1,621	0,006
	Orta	160	3,215	0,369		
	Yüksek	108	3,629	0,654		
Aile Aidiyeti	Hafif	25	3,118	0,254	1,415	0,014
	Orta	160	3,229	0,426		
Genel	Yüksek	108	3,326	0,375		

Tabloda göre araştırmaya katılan öğretmenlerin depremden etkilenme durumları ile aile aidiyet düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$). Depremden yüksek düzeyde etkilenen öğretmenlerin aile aidiyet ölçeği alt boyutları ve ölçek toplam puan ortalamaları diğer öğretmenlere göre daha yüksektir.

Tartışma Sonuç ve Öneriler

Öğretmenlerin aile aidiyeti ile ilgili düşüncelerinin incelenmesi amacıyla yapılan araştırmada öğretmenlerin demografik özellikleri ile aile aidiyeti ölçeğine vermiş oldukları cevaplar analiz edilerek elde edilen bulgular ilgili literatür ile karşılaştırılarak tartışılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşları ile aile aidiyet düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Kızılkoca (2023) yaptığı araştırmada yaş değişkeni ile aile aidiyeti arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığını belirlemiştir. Araştırmada kendilik aidiyet düzeyi en yüksek olanlar 36-45 yaşları arasında olanlar, aile aidiyeti düzeyi en yüksek olanlar 25 ve altı yaşlarında olanlar, genel aile aidiyet puanı en yüksek olanlar ise 36-45 yaşları arasında olanlar olduğu belirlenmiştir. Bireyler farklı yaşlarda ailelerine olan ihtiyaçları ve buna bağlı olarak aileye bakışları da değişebilmektedir.

Öğretmenlerin cinsiyetleri ile aile aidiyet düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Kızılkoca (2023) yaptığı araştırmada cinsiyet ile kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti toplam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit etmiştir. Saki (2018) araştırmasında cinsiyet değişkeni ile aile aidiyeti toplam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğunu tespit etmiştir. Özoğul (2016) ise öğretmenlerin cinsiyetleri ile aile aidiyeti düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadığını belirlemiştir. Kadın öğretmenlerin kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti alt boyut puanları erkek öğretmenlere göre daha yüksekken, erkek öğretmenlerinin ölçek toplam puanı daha yüksektir. Kadın öğretmenler toplumsal cinsiyet rollerinden dolayı aile ve aile bağlarına önem verme konusunda daha hassas olabilmektedirler. Bu düşünce yapıları da aile aidiyetine yönelik tutumlarına yansımaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin medeni durumları ile aile aidiyet düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Özoğul (2016) araştırmasında öğretmenlerin medeni durumları ile aile aidiyeti düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı

farklılık bulunmadığını belirlemiştir. Bekar öğretmenlerin kendilik aidiyeti puan ortalamaları evli öğretmenlere göre daha yüksekken, evli öğretmenlerin aile aidiyeti ve ölçek toplam puanları bekar öğretmenlere göre daha yüksektir. Bekar bireyler henüz kendi ailelerini kurmamış olmalarından dolayı yaşadıkları aile ile aile aidiyeti yaşamakta, yaşamının ilk yıllarından itibaren aile aidiyeti ile davranışlarını biçimlendirmektedirler.

Öğretmenlerin çocuğu olma durumları ile aile aidiyet düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Araştırmada çocuğu olan öğretmenlerin aile aidiyet ölçeği alt boyutları ve ölçek toplam puan ortalamaları çocuğu olmayan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin depremden etkilenme durumları ile aile aidiyet düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Araştırmada depremden yüksek düzeyde etkilenen öğretmenlerin aile aidiyet ölçeği alt boyutları ve ölçek toplam puan ortalamaları diğer öğretmenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Deprem gibi bir felaket ile yaşanan yakınlarını kaybetme korkusu bireylerin aile aidiyet duygusunun yükselmesine sebep olabilmektedir.

Araştırma sonucunda yaş, cinsiyet değişkenlerinin aile aidiyeti duygusu üzerinde etkili olduğu, yaşın ilerlememesi ile aile aidiyeti, düşüncesinin yoğunlaştığı, deprem gibi bir felaket halinde aile bireylerinin bir arada olma ve yakınlarını kaybetme korkusu ile birbirlerine olan bağlarının ve buna bağlı olarak aile aidiyet hissini de yoğunlaştığı belirlenmiştir. Eğitim kurumu içerisinde öğretmenlerin daha motive bir şekilde çalışmalarını sürdürmelerinde yüksek bir aile aidiyeti ile daha mutlu ve huzurlu bir şekilde olmaları önemli olmaktadır. Öğretmenlerin aile aidiyeti ve dolayısıyla eğitim kurumuna yönelik bir aidiyet hissi içerisinde olmaları için rehberlik hizmeti verilmesi yararlı olabilecektir.

Kaynakça

- Allender, J. A. Spradley, B. W. (2005). *Community health nursing: Promoting and protecting the public's health*. Philadelphia: Lippincott Williams, Wilkins.
- Avşar, E. (2019). *Boşanmış ve boşanmamış ailelerin çocuklarının aile aidiyeti ve psikolojik sağlamlığının karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Carrington, P. J. (1999). Gender, Gun Control, Suicide and Homicide in Canada. *Archives of Suicide Research*, 5(1), 71-75.
- Choenarom, C. Williams, R. A. Hagerty, B. M. (2005). The role of sense of belonging and social support on stress and depression in individuals with depression. *Archives of Psychiatric Nursing*, 19(1), 18-29.
- Duru, E. (2007). Sosyal bağlılık ölçeği'nin Türk kültürüne uyarlanması. *Eurasian Journal of Educational Research*, 26, 85-94.
- Duru, E. (2015). Genel aidiyet ölçeğinin psikometrik özellikleri: geçerlik ve güvenirlik çalışması, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5, 44, 37-47

- Düner, Z. (2022). *Üniversite öğrencilerinde aile aidiyeti ile nomofobi arasındaki ilişki: Fırat ve Medipol üniversiteleri örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Elazığ,
- Gençoğlu, C. Kumcağız, H. Ersanlı, K. (2014). Ergenlerin şiddet eğilimine etki eden ailevi faktörler. *Electronic Turkish Studies*, 9(2), 639-652.
- Gladding, S. T. (2015). *Aile terapisi tarihi, kuram ve uygulamaları*. 3. Baskı. (İ. Keklik ve İ. Yıldırım. Çev. Ed.). Ankara: PDR Yayınları.
- Güler, D. Ulutak, N. (1992). Aile kavramının tarihsel gelişimi ve Türk toplum yaşantısında aile. *Kurgu Dergisi*, 11, 51-76.
- Güneş, A. (2020). *Aile ile bağlanma aidiyet*. İstanbul: Timaş yayınları.
- Hagerty, B. M. Williams, R. A. Oe, H. (2002). Childhood antecedents of adult sense of belonging. *Journal of Clinical Psychology*, 58(7), 793-801
- Jones, W. H. Carver, M. D. (1991). Adjustment and coping implications of loneliness. In C. R. Snyder & D. R. Forsyth (eds.) *Handbook of social and clinical psychology*, 42, 682-689.
- Kır, İ. (2011). Toplumsal bir kurum olarak ailenin işlevleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(36), 381-404.
- Kızılkoca, M. (2023). Üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti ve rekreasyon deneyim tercihlerinin incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 6(2), 612-624.
- Levett-Jones, T. Lathlean, J. Maguire, J. McMillan, M. (2007). Belongingness: A critique of the concept and implications for nursing education. *Nurse Education Today*, 27(3), 210-218.
- Macionis, J. J. Plummer, K. (2002). *Sociology: A Global Introduction*, New York, NY: Pearson/Prentice Hall, 360-365.
- Marshall G, (1999). *Sosyoloji sözlüğü*, (çev. O. Akınhay D. Kömürcü), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları
- Maslow, A. (2001). *İnsan olmanın psikolojisi*. İstanbul, Kuraldışı Yayıncılık.
- Maslow, A. H. (1987). *Motivation and personality* (3rd ed.). New York, NY, US: Harper & Row Publishers
- Mavili, A. Kesen, N. F. Daşbaşı, S. (2014). Aile aidiyeti ölçeği: bir ölçek geliştirme çalışması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 14(33), 29-41.
- Mavili-Aktaş, A. (2000). Evlilik danışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 1(10), 53-63.
- Nazlı S. (2021). *Aile danışmanlığı*. 16. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.

- Özer, A. (2015). *Göç ve aidiyet bağlamında Bulgaristan göçmenlerinde kimliğin yeniden inşası: Mersin örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Özoğul, R. (2020). *Öğretmenlerde aile aidiyeti ile depresyon, anksiyete ve stres ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Saki, Ü. (2018). *Üniversite öğrencilerinin aile aidiyet düzeylerinin spor ve farklı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şimşek, B. (2017). *7-19 yaş aile eğitim programının aile tutumlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Tatal, A. K. (2022). *Ortaokul öğrencilerinin empati ve öz saygı düzeylerinin okula aidiyet durumları üzerindeki etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu (2023), <https://sozluk.gov.tr/> (16.03.2023)
- Weston, K. (1991). *Between men between women: lesbian and gay studies, families we choose: lesbians, gays, kinship*, Columbia University Press.
- Yavuzer, H. (2012). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yusufoğlu, Ö.Ş. Cerev, G. (2019). Gençlerde aidiyet düzeyinin akademik başarıya etkisi: Fırat üniversitesi iktisadi ve idari bilimler fakültesi örneği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(2), 289-302.